

Predmet C-584/23

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

21. rujna 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Radni sud br. 3 u Barceloni, Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

18. rujna 2023.

Tužitelji:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151

KT

Tuženici:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

Alcampo S. A., pravni sljednik društva Supermercados Sabeco, S. A.

Predmet glavnog postupka

Socijalna sigurnost – Nesreća na radu – Mirovina zbog potpune i trajne nesposobnosti za rad uzrokovane nesrećom na radu – Izračun mirovine – Osnovica za izračun mirovine u slučaju skraćivanja radnog vremena zbog skrbi o maloljetniku – Načelo jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti – Neizravna diskriminacija na temelju spola

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje – Članak 267. UFEU-a – Usklađenost niza nacionalnih odredbi u pitanjima socijalne sigurnosti s primarnim pravom Unije te direktivama 79/7/EEZ i 2006/54/EZ – Neizravna diskriminacija na temelju spola

Prethodna pitanja

1. Protivi li se europskim pravilima iz članka 4. Direktive Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti te članka 5. Direktive 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (preinaka) španjolsko pravno pravilo o izračunu osnovice davanja zbog trajne nesposobnosti za rad uzrokovane nesrećom na radu iz članka 60. Decreta de 22 de junio de 1956 (Uredba od 22. lipnja 1956.), u mjeri u kojoj bi predstavljalo slučaj neizravne diskriminacije na temelju spola jer su osobe koje rade skraćeno radno vrijeme kako bi skrbile o maloljetnicima većinom žene pa je stoga i davanje koje se odobrava znatno manje?
2. S obzirom na činjenicu da se u španjolskom pravnom pravilu kojim se utvrđuje način izračuna davanja zbog trajne nesposobnosti za rad uzrokovane nesrećom na radu, odnosno u članku 60. stavku 2. Uredbe od 22. lipnja 1956., uzima u obzir plaća koja se stvarno primala u vrijeme nesreće i da se u španjolskom javnom sustavu socijalne sigurnosti kao doprinosno obiteljsko davanje, u skladu s člankom 237. stavkom 3. Leya General de la Seguridad Social (Opći zakon o socijalnoj sigurnosti), predviđa povećanje iznosa davanja do 100 % tijekom prve dvije godine razdoblja skraćenog radnog vremena zbog skrbi o maloljetniku predviđenog člankom 37. stavkom 6. Estatuta de los Trabajadores (Zakon o radu), te činjenicu da prema statističkim podacima 90 % osoba koje traže skraćeno radno vrijeme čine žene, jesu li opisana španjolska pravna pravila protivna članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, člancima 21. i 23. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, članku 4. Direktive 79/7/EEZ i članku 5. Direktive 2006/54/EZ te predstavljaju li neizravnu diskriminaciju na temelju spola?

Navedene odredbe prava Unije

Članak 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Članci 21. i 23. Povelje Europske unije o temeljnim pravima

Članci 1., 3. i 4. Direktive Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti

Članci 1., 2., 5., 7. i 9. Direktive 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada

Presuda od 16. srpnja 2009., Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, t. 58. do 62.)

Presuda od 18. rujna 2019., Ortiz Mesonero (C-366/18, EU:C:2019:757)

Navedene odredbe nacionalnog prava

Decreto de 22 de junio de 1956 por el que se aprueba el texto refundido de la legislación de accidentes del trabajo y Reglamento para su aplicación (Uredba od 22. lipnja 1956. kojom se odobrava pročišćeni tekst zakonskih odredbi o nesrećama na radu i Uredba za njihovu primjenu): članak 60. dijela naslovljenog „Aplicación del Reglamento de seguro de accidentes del Trabajo” („Primjena Uredbe o osiguranju od nesreća na radu”)

Texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores, aprobado por el Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre (pročišćeni tekst Zakona o radu, odobren Kraljevskom zakonodavnom uredbom 2/2015 od 23. listopada): članak 37. stavak 6.

Texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social, aprobado por el Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre (pročišćeni tekst Općeg zakona o socijalnoj sigurnosti, odobren Kraljevskom zakonodavnom uredbom 8/2015 od 30. listopada): članak 237. stavci 1. i 3. (u verziji koja je bila na snazi prije izmjene potonjeg stavka Real Decreto-leyem 2/2023 (Kraljevska uredba sa zakonskom snagom 2/2023))

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Osoba KT (u daljnjem tekstu: radnica) bila je zaposlena kao blagajnica pri društvu Supermercados Sabeco (u daljnjem tekstu: društvo). Od 2. siječnja 2008. radila je, na temelju članka 37. stavka 6. pročišćenog teksta Zakona o radu, u radnom vremenu skraćenom na 50 % redovnog radnog vremena kako bi skrbila o svojem djetetu mlađem od 12 godina. Kraj skraćenog radnog vremena zbog skrbi o maloljetniku bio je predviđen za 6. listopada 2019.
- 2 Radnica je 13. travnja 2019. doživjela nesreću na radu, odnosno pala je na svojem radnom mjestu, zbog čega joj prvotno nije bilo potrebno bolovanje, ali joj je naposljetku od 29. listopada 2019. utvrđena privremena nesposobnost za rad.

Nakon različitih komplikacija ozljeda koje su dovele do kirurškog zahvata, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Nacionalni institut za socijalnu sigurnost, Španjolska (INSS)) 2. kolovoza 2021. donio je odluku kojom je proglašeno radničina potpuna i trajna nesposobnost za obavljanje uobičajenog zanimanja, uz pravo na mirovinu u iznosu od 75 % osnovice, koja se, u skladu s člankom 60. točkom 2. španjolske Uredbe od 22. lipnja 1956., izračunava s obzirom na stvarnu plaću unesrećene osobe u trenutku nesreće i koja je utvrđena na 8341,44 eura godišnje. Ranije žalbe u upravnom postupku koje su udruga za socijalnu sigurnost Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151 (u daljnjem tekstu: udruga za socijalnu sigurnost) i radnica podnijele protiv navedene odluke odbijene su 10. veljače 2022.

- 3 U okviru ovog spora podnesene su dvije tužbe, koje je spojio sud koji je uputio zahtjev, od kojih je jednu podnijela udruga za socijalnu sigurnost kako bi pobijala INSS-ovu odluku iz prethodne točke jer su ozljede koje je radnica zadobila trajne ozljede koje ne smanjuju trajno radnu sposobnost i stoga ne dovode do trajne nesposobnosti za rad, dok je drugu podnijela radnica, čiji je radni odnos s društvom prekinut otkazom koji je dobila 14. lipnja 2019. Tužba koju je podnijela udruga za socijalnu sigurnost nije predmet zahtjeva za prethodnu odluku.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 4 Radnica u svojoj tužbi zahtijeva da se osnovica za izračun mirovine zbog potpune i trajne nesposobnosti za obavljanje uobičajenog zanimanja koja je uzrokovana nesrećom na radu utvrdi ne uzimajući u obzir činjenicu da je njezino radno vrijeme skraćeno na 50 % kako bi skrbila o svojem djetetu, odnosno da se u tu svrhu uzme u obzir stopostotni iznos njezine plaće i da osnovica za izračun mirovine bude 1353 eura mjesečno, odnosno 16 236 eura godišnje (umjesto 8341,44 eura godišnje kao što je to INSS utvrdio u svojoj odluci od 2. kolovoza 2021.). Smatra da bi, kad bi se smanjena plaća izračunavala na temelju stvarno odrađenog radnog vremena, došlo do neizravne diskriminacije na temelju spola jer 90 % osoba koje traže skraćeno radno vrijeme kako bi skrbile o maloljetnicima čine žene. Stoga tvrdi da naizgled neutralna odredba, kojom se predviđa način izračuna osnovice, nanosi štetu ženama te ih stavlja u posebno nepovoljan položaj u odnosu na muškarce, zbog čega je protivna Direktivi 79/7.
- 5 INSS ostaje pri svojoj odluci od 2. kolovoza 2021. i tvrdi da je osnovica za izračun radničine mirovine utvrđena na temelju informacija iz potvrde o plaći koju je izdalo društvo i potvrdila udruga za socijalnu sigurnost.
- 6 INSS tvrdi da bi se, da se nesreća dogodila u prve dvije godine skraćenog radnog vremena (trenutačno, od izmjene članka 237. stavka 3. pročišćenog teksta Općeg zakona o socijalnoj sigurnosti odobrenog Kraljevskom uredbom sa zakonskom snagom 2/2023, riječ je o tri godine), za izračun osnovice mirovine uzela u obzir osnovica doprinosa koja odgovara 100 % iznosa koji bi radnica primila da nije radila u skraćenom radnom vremenu, ali je, s obzirom na to da je od početka

skraćenog radnog vremena proteklo više od dvije godine, kao referentnu vrijednost trebalo uzeti osnovicu doprinosa koja odgovara stvarno odrađenom radnom vremenu, odnosno skraćenom radnom vremenu. Zbog toga je, prema njegovu mišljenju, bilo u potpunosti opravdano utvrditi iznos davanjâ iz javnog sustava socijalne sigurnosti na temelju stvarne plaće radnice zaposlene na nepuno radno vrijeme, pri čemu skraćivanje radnog vremena zbog skrbi o maloljetniku ne opravdava drukčije rješenje od onog koje proizlazi iz točaka 58. i 59. presude Suda od 16. srpnja 2019., Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462). Stoga smatra da u ovom predmetu nije primjenjivo primarno pravo Unije (članak 8. UFEU-a i članci 21. i 23. Povelje Europske unije o temeljnim pravima), kao ni sekundarno (Direktiva 79/7, Direktiva 2010/18 ili Direktiva 2019/1158 koja je trenutačno na snazi).

- 7 Udruga za socijalnu sigurnost, koja je također tuženik u postupku u kojem je radnica tužiteljica, protivi se njezinoj tužbi i tvrdi da se osnovica izračunala s obzirom na stvarno primljenu plaću, na temelju potvrde o plaći koju je izdalo društvo. Smatra da se drukčiji sustav ne temelji ni na kakvim uvjetima ili okolnostima koji bi mogli podrazumijevati diskriminaciju radnica ili nepovoljno postupanje prema njima.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, španjolskim pravnom pravilom (člankom 60. točkom 2. Uredbe od 22. lipnja 1956.) predviđa se da se osnovica za izračun davanja zbog trajne nesposobnosti za rad uzrokovane nesrećom na radu dobiva na temelju iznosa plaće koju je radnik primao u trenutku nesreće jer se računa prema osnovici doprinosa za stvarno odrađeno radno vrijeme. To znači da se, ako je ostvareno pravo na skraćeno radno vrijeme radi skrbi o maloljetniku, uzima u obzir iznos plaće koji odgovara takvom skraćivanju, što je u ovom predmetu za radnicu podrazumijevalo smanjenje od 50 % s posljedičnim utjecajem na osnovicu.
- 9 Sud koji je uputio zahtjev navodi presudu Suda od 16. srpnja 2019., Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), kako bi, s jedne strane, konkretnim upućivanjem na točke 60. do 62. te presude istaknuo da se Direktivom 79/7 države članice ni u kojem slučaju ne obvezuje da dodijele posebne pogodnosti u pitanjima socijalne sigurnosti osobama koje su se brinule o svojoj djeci te kako bi, s druge strane, napomenuo da u ovom predmetu nije primjenjiva Direktiva Vijeća 2010/18/EU od 8. ožujka 2010. o provedbi revidiranog Okvirnog sporazuma o roditeljskom dopustu koji su sklopili BUSINESSSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC te o stavljanju izvan snage Direktive 96/34/EZ. Osim toga, taj sud smatra da nije riječ ni o slučaju pretvaranja ugovora na puno radno vrijeme u ugovor na nepuno radno vrijeme, tako da nije primjenjiva Direktiva Vijeća 97/81/EZ od 15. prosinca 1997. o Okvirnom sporazumu o radu s nepunim radnim vremenom koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC.

- 10 Međutim, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, u presudi navedenoj u prethodnoj točki nije se ocijenilo, jer o tome nije bila riječ, može li relevantno španjolsko pravno pravilo u području socijalne sigurnosti podrazumijevati neizravnu diskriminaciju na temelju spola. Nije se analizirao ni statistički čimbenik učestalosti zahtjeva za skraćivanje radnog vremena zbog skrbi o maloljetniku ovisno o spolu.
- 11 Prema statističkim podacima koje je dostavila Tesorería General de la Seguridad Social (Opći fond za socijalnu sigurnost, Španjolska (TGSS)), u razdoblju od 2020. do 2022. ukupno je 224 513 osoba trajno radilo u skraćenom radnom vremenu, što je mogućnost predviđena člankom 37. stavkom 6. pročišćenog teksta Zakona o radu. Među njima je bilo 22 110 muškaraca (9,85 %) i 202 403 žena (90,15 %). Sud koji je uputio zahtjev navodi da se postavlja pitanje može li naizgled neutralno pravno pravilo u području socijalne sigurnosti, ali koje u vrlo visokom postotku negativno utječe na žene jer upravo one većinom ostvaruju pravo na skraćeno radno vrijeme, dovesti do neizravne diskriminacije na temelju spola.
- 12 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe da se, u slučajevima u kojima se fiktivno priznaje osnovica doprinosa za puno radno vrijeme (razdoblje koje je u trenutku kad se radnici priznala trajna nesposobnost za rad obuhvaćalo prve dvije godine skraćenog radnog vremena zbog skrbi o maloljetniku i koje trenutačno, nakon izmjene članka 237. stavka 3. pročišćenog teksta Općeg zakona o socijalnoj sigurnosti odobrenog Kraljevskom uredbom sa zakonskom snagom 2/2023, iznosi tri godine), trošak razlike između mirovine izračunane na temelju smanjene osnovice i one koja proizlazi iz (fiktivne) osnovice u iznosu od 100 % (trošak koji snosi samo tijelo za upravljanje sustavom socijalne sigurnosti) zakonski smatra doprinosnim javnim davanjem koje ne podrazumijeva nikakve troškove ni za poduzetnike ni za udruge za socijalnu sigurnost. Ni taj se aspekt nije ispitao u presudi od 16. srpnja 2019., Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462).
- 13 Sud koji je uputio zahtjev upućuje na mogućnost da je to davanje isključeno iz područja primjene Direktive 79/7 (članak 3. stavak 2.) jer je riječ o obiteljskom davanju. Međutim, smatra da, čak i ako je riječ o obiteljskom davanju, prevladava rizik koji je obuhvaćen navedenom direktivom, odnosno nesreća na radu. Stoga je, prema njegovu mišljenju, riječ o doprinosnom javnom davanju koje obuhvaća rizik predviđen Direktivom 79/7. Iako je naizgled neutralno, s obzirom na to da se primjenjuje na sve osobe i na oba spola, statistička je stvarnost da ono uvelike negativno utječe na žene: davanje je mnogo manje (u ovom predmetu 50 % manje) za žene koje su ostvarile pravo na skraćeno radno vrijeme i koje primaju mirovinu zbog trajne nesposobnosti za rad uzrokovane nesrećom na radu.
- 14 S obzirom na sve prethodno navedeno, taj sud smatra da je za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi nužno uputiti ovaj zahtjev za prethodnu odluku.